

18. YÜZYIL İSTANBUL AĞZI HAKKINDA BAZI GÖZLEMLER

Mehmet GÜMÜŞKILIÇ

ÖZET

h n h n İ n h nd n n İ n
n d n n d ğ ş h nd n h ş n n R n
ş n h n nd n
ğ ş n d n İ n n İ n
ğ ş d
d n d h h h ş İ n ğ n n
h h d d nd n h d h h n ş nd İ n
ğ nd n n n d n ş n
d ş ş h h d İ n d n ş n
nd d d n İ n ğ nd ş
n h n h ş
Anahtar Kelimeler: İ n ğ İ n
h n h n n

SOME OBSERVATIONS IN 18th CENTURY ABOUT İSTANBUL DIALECT

ABSTRACT

n d nd n h n h h n
n h h h h d n d h h n n n h
h n n nd h n n nd h h h
d n n nd d h h d
n d n
n h h h n d h h h nd n n
d n h h n h h h h n n h h
mn n h n h h n h nd n n
d h d h h d nd n n h n n
h h n h nd h nd nd n
h nd n h h h n n d h n d
Key Words: *Istanbul Dialect, İstanbul Turkish h n 18th century, Transcription Texts.*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

Bazı Kısaltmalar

Vig.: n *Elemens de la Langue* d

Car. n n n n *Gramatica Turca*

Ny.: n n İ n n ş
nd ş d

Ün.: n

Bak.: n ğ

Vak.:

s.: h d

Tos.: hh n n İ n d

Yay.: h n

Giriş

h h n d n h ş d
d n h d n nd d n h n h d h n
ş d n nd h d n ş d ş
h d d h h h d d *Dîvânü Lügâti't-Türk* n
h n hn h h d *Kutadgu Bilig* n n
n n h d h ş d
d ğ n n nd hd Ş h
h n n d d ğ d n d h n n n
Muhâkemetü'l-Lugateyn d

aonusu /F4 Tf

Turkish Studies

International Periodical for the Language, Literature and History of Turkey
Volume 3/3 Spring 2008

n d n n h ş h ş n ş n d ğ n
 h h n ş nd n h h n n d
 n d d n h n ş nd n n h n h
 n n nd n ğ n n
 d d ğ d h n nd n n
 ş h n n n n d h n h
 nd h h n nd n n n n d h

 n n ş d n h d h n nd
 h n n d h ĩ n h nd
 h n n h ş ş h d h h n
 ş ş n n n h n ş ş
 ş ĩ n d h n h n h ş h
 n n ş h h nd n n n d
 h n n d h n ş d h
 İ n d d h n n ş h nd h
 d n h hd n ş h h h n n n
 d d ş n n n n n n n n
 nd h n n n n ĩ n h ş n
 ş n h nd n h n ğ
 hd n h n d n h d n
 d n n R ş n ĩ
 ğ nd d nd n R h n n d
 R n n R n n h nd
 R d n n h d n h n
 h n n h n n h
 n n n h n n nd d ĩ n
 ĩ n h d h ş ş .
 ĩ n n n nd n n
 h nd d n d ğ ş
 hd n ş h h d h d n d n
 n şh n h d h n h d n nd d
 ş
 h h n ş d d ş d
 n ĩn d d nd d n

İ n n h n h d ĩ n n h *Türkler* n
 h h n
 İ n ĩ n *TDV İslâm Ansiklopedisi* ĩ n
 ĩ n ĩ n d h *TDV İslâm Ansiklopedisi*
 İ n

Turkish Studies

International Periodical for the Study of Turkish Language and Culture
 an History of
 Volume 3/3 Spring 2008

h d n nd ğ n n h n h n d n
d d d h d h ş ş

İstanbul Türkçesi ve İstanbul Ağzı

n nd n n ş n İ n
İ n ğ nd d İ n
ğ n d h ş ş h d İ n
h h n h d ş ş d
n d d n n İ n d n n h İ n ş
ş h d n n R n h d h
İ n d h ş h n İ h n n n n ş ş
ş ş dh İ n n h d n n h nd
d h h n d n d n
h h n n d h d n n
n ş d h h d h h h d h
ş n n n h h n ş nd n
n d n d h ş İ n ğ n h
n d n d d d İ n ğ n n
hd n nd d n n d d İ n ğ n n
nd h h nd n n h nd
d n d h d h d
nd n n ş d n n n n
İ n h h ş d İ n d d n n nd
nd n ş dh d

ş ğ h n h d n d n d

Turkish Studies

International Periodical for the Study of Language and Literature
an H to y of o c
Volume 3/3 Spring 2008

İ n ğ n İ n d h n n R
 ş dh İ n ğ h R n n ğ n n
 n n nd d

18. Yüzyılda İstanbul Ağzı

İ n ğ h h n İ n n ş d
 h h h d n d ğ n
 h h h h d h n n
Seyahatname n n h n n nd d İ n
 ğ h n n n d n d ğ n
 h h h d d İ n d
 h n n İ n
 n nd nd n n nd h
 ş d n d nd
 d ğ d ğ h ğ d nd n h d
 İ n d n ş d nd n d n .
 h n n h n n
 n ş d nd ş n h h n h
 h n nd n h ş d ğ ş h n
 n n ş d nd
 h h d n n h d ğ
 h h nd n hd n n h n n h d h
 n h h d d n
 h h n ş ş . *Seyahatname* h n h h d
 n h n n dh n n d n n
 h d n nd
 n h h d n n
 İ n ğ nd n ş n d n
 n h n n *Seyahatname* d n
 d h h d n n nd h n n n n
 d ğ n n nd h h nd n d ğ d

n d h age. n h R ğ n n
 n n *TDA Yıllığı Belleten 1984* n
 ş R n n İ n n ş n V.
Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I n
 n age.
 h n n h d n ğ n h h ş
 h d ğ n n n nd n n ş h n
 d n d *âyin, zemin, tayın* nd d ğ
 ş h h h h n *hemrâ* n h h h ş
 h d İ n h n
 n *Türkler* n

Turkish Studies

International Periodical for Turkish Language Studies
 an History of Turkish Language
 Volume 3/3 Spring 2008

Grammatica Turcica d nd d İ n
İ n ğ n d
h d ğ d d h n n
h h nd ğ n h h h n ş

Turkish Studies

*International Periodical of the Language, Literature
and History of the Ottoman Empire*
Volume 3/3 Spring 2008

d n d n ş d n h n ğ nd d ğ nd h n ş
h ş ğ d n n

1) n h n n n n
d ş nd h nd d n n h h d n
İ n ğ h d ğ n n n d h İ n ğ nd d
n n ş n h d n ş n
h n ş d n d ş
cim h n n h h d h n dal h n n d h
d h d h n ş d ğ n h d n n h ş
h d ğ n h h h n
n h n n d n d

Örnekler:

Ny.d *basdı, sınıfda, geçtikden, bakdım, konuşmaktan, kalkdılar, çocukdum, yaptı, gelişmiştir, olmuşdu, aşdık, başlamıştır, sanatçı, balıkcıdan, gördükce*

Vig.d *atdık atdıkca ayakdan
balıkcı bakdığımda bakdıkları bakdırmamak
etdi etdikleri etdiyın
etraftan gitdi gitdiyın
toprakdan*

Car.d *aşcı papuçcu çokca
ekmekci etde (etden etdi etdikde
etdim cennetden gitdigiñ
girdik yürütdürmek h d vilayetdir
ayakdan buldukda buracıkda
çokdan eridikden kayıkda
okumaktan*

2) ş h n n n n n h
n n n d ş nd n d h İ n ğ nd n
d n h n n n n n h n d

Örnekler:

Ny.d *söyliyim, biliyim, görüyim, okıyım, koyuyım*

Tos.d *kalım, gelim*

*Ottoman Turkish (18 Yüzyıl Osmanlı Türkçesi Ses Hadiseleri) (6 cilt) d n
nd ğ d n h ş
age.*

Turkish Studies

*International Pedagogical Forum Language, Literature and
History of Ottoman
Volume 3/3 Spring 2008*

Vig.d *alim yatim*

3) n n n nd n d h h n ş h
n ş h h n n d ğ ş n ğ ş ş İ n
ğ nd n d

Örnekler:

Ny.d *şunnar, bunnarı, çıksınnar, onnardan, akınnardan, alsınnar, zenginnerin*

Tos.d *bunnar, odunnuk*

Vig.d *bunnar onnar*
onnarın

4) ğ h d ğ ş n ğ ş İ n ğ nd

Örnekler:

Tos.d h d ğ n d h n

Vig.d *deyil*
deyildi deyildir deyiliz
deyilmiş deyseler deyer deymezi mi
deyin

5) n İn h ğ n ş İ n
nd h n h n d İ n ğ n n n d
İ n nd n h d ğ n h ğ d
nd d d h n d

Örnekler:

Ny.d *çıkıcıyım, oluciyim, unutamıyıcıım parayle, kafiylen, çocuklarıyla*

Tos.d *gelecek, gelicek almalîmişim, almalîsem*
alseydik, alseymişin yazdınden, aldıcın

Vig.d *aci Tañri ağlemek yaşe*
aşuri bırakmak irag (irak
dişarı Tañriniñ ande "onda"
kararde anden "ondan" yavaşce
paslandıran anler anlerde anlerden

n ş h R ğ nd d n *günnük, onnar, ormannık,*
bunnarı, dinnemek n n n n h a.g.e.

R ğ nd d n n h n d aci,
tatlı, yazı, turşi, yazı n nd d ğ n h a.g.e.

Turkish Studies

Inte nat onal Pe o cal Fo t e Lang age , L te at e
an H to y of o c
Vol me 3/3 p ng 2008

<i>anleri</i>	<i>anlerin</i>	<i>kapıcı</i>	<i>kulidir</i>
<i>oldugi</i>	<i>yoline</i>	<i>korkusi</i>	<i>ani "onu"</i>
<i>artdirirse</i>	<i>oldiler</i>	<i>ş h</i>	<i>degildir</i>
<i>d</i>	<i>h</i>	<i>binaye</i>	<i>fermane</i>
	<i>günahe</i>	<i>kazaye</i>	<i>tercümane</i>
	<i>Allahde</i>	<i>malde</i>	<i>kararde</i>
	<i>Allahden</i>	<i>beladen</i>	<i>dünyaden</i>
<i>halkden</i>	<i>haramden</i>	<i>insafden</i>	<i>malden</i>
<i>marifetullahden</i>	<i>ademdan</i>	<i>arzulerden</i>	<i>azaler</i>
<i>davalere</i>	<i>dostleriniñ</i>	<i>dünyaler</i>	<i>insanler</i>
<i>şahleri</i>	<i>sukûtlükdür</i>	<i>akillu</i>	<i>huzurim</i>
<i>malime</i>	<i>malimi</i>	<i>fakrimden</i>	<i>huzurin</i>
<i>rahatine</i>	<i>vücudüne</i>	<i>esrarini</i>	<i>huzuri</i>
<i>kusurünü</i>	<i>mali</i>	<i>nazari</i>	<i>rizasi</i>
<i>vücudi</i>	<i>zatinde</i>	<i>huzurimiz</i>	<i>malimiz</i>
<i>deruniniz</i>	<i>huzuriniz</i>	<i>kelami</i>	<i>tarıkı</i>
<i>malin</i>	<i>mazlumin</i>	<i>Mevlanin</i>	<i>zatin</i>
<i>malumdür</i>	<i>ainesidir</i>	<i>kavidur</i>	
<i>meskendir</i>	<i>sarayidir</i>		
Car. d	<i>gucüne</i>	<i>bağlerini</i>	<i>buncılain</i>
<i>añaidık</i>	<i>añaidım</i>	<i>añayorsaidı</i>	<i>añdidim</i>
<i>añsaidı</i>	<i>añsaidıñ</i>	<i>bulaidım</i>	<i>eriyorsaidı</i>
<i>eriyorsaidık</i>	<i>yaraladıı</i>	<i>kazıdııdılar</i>	
<i>okuidim</i>	<i>seveyorsaidınız</i>	<i>vermiş olaidım</i>	
<i>vursaidı</i>	<i>añdıisa</i>	<i>añdıisaidı</i>	<i>añdıisak</i>
<i>yazıldıisa</i>	<i>kazıdıisa</i>	<i>kazıdıisak</i>	<i>okuduisalar</i>
	<i>okuduisañız</i>	<i>vurduisa</i>	<i>añarsaimişiz</i>
<i>eriyorsaimiş</i>	<i>yaralarsaimiş</i>	<i>yürüyorsaimişim</i>	
<i>olursaimiş</i>	<i>veriyorsaimişlar</i>	<i>kardaşıña</i>	
<i>yazaim</i>	<i>okuyaim</i>	<i>olmalım</i>	<i>ane "âna"</i>
<i>esnade</i>	<i>mağribde</i>	<i>hairlı</i>	<i>kavidur</i>
<i>caiz mıdır</i>	<i>Misinayi</i>	<i>sabahlain</i>	<i>indimde</i>

Vig.	Car. d	n	n	d	d	d	ğ
h	h	d	İ	n	ğ	nd	n
	n			d	n	n	ş
					n	d	
	h	nd	n	h	nd	n	d
	n		d	n	h	n	
			d		n	hd	n
					n	n	n
d	ş		n		h		d
			ş	nd	d	ğ	nd
					d	İ	n
							ğ
							n

Turkish Studies

1 . Yüz 1 İ b Ağzı 1 B zı Göz

Kahveci: - Ey efendiler dae müba şir iş

Turkish Studies

*International Periodical for Turkish Language, Literature
and History Research*
Volume 33 page 008

h h h h d d n n h n n ş
h h d nd h d n h h
n n d h d h n d ğ ş
ş d ğ d n n h n İ n
ğ nd n ş n h n ğ n h h Ş n d
n İ n İ n ğ nd
n d İ n ğ nd d h R
ğ nd n n d

KAYNAKLAR

- d h *Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri* h
h İ n
n n *Gramatica Turca* R
R İ İ n n n
Kubbealtı Akademi Dergisi h İ n
İ İ *Thesaururs Linguarum OrientaliumTurcucae
Arabicae Persicae I* h n
n ğ n n n nd
n *TDA Belleten 1980-1981* n
İ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Göre 17. Yüzyıl
Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*
h n n
İ İ n *TDV İslâm Ansiklopedisi*
İ n
R İ İ n d h *TDV İslâm
Ansiklopedisi* İ n
İ h n h d İ n n h
Türkler n h h n

Turkish Studies

International Periodical for the Study of Turkish Language, Literature
and History of Turkey
Volume 3/3 Spring 2008

